

FISKERIDIREKTORATET

Ordningen med fiskeforsøk og
utviklingstiltak

Handlingsplan 2020

Rapport
Handlingsplan 2020

Årstall
2020

Arkivsaksnummer:
[Arkivsaksnummer]

Saksansvarlig:
Anne Kjos Veim

Ansvarlig avdeling:
Ressursavdelingen

Dato utgitt:
30.01.2020

ISSN/ISSB:
[ISSN/ISSB]

Emneord:
Ordnungen for
fiskeforsøk og
utviklingstiltak
Totalt antall sider:
[Totalt antall sider]

1. Formål og virkeområde

Formålet med ordningen er å fremme utvikling i norsk fiskerinæring som kan bidra til ressursvennlig og rasjonell beskatning av fiskeressursene.

Ordningen skal så langt det er mulig søke å koordinere sin virksomhet med andre utviklingstiltak og forskning som har relevans for ordningens virkeområde. Prosjekt av ren forskningsmessig karakter faller utenfor ordningen.

Støtte over ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak skal fortrinnsvis gå til tiltak innenfor følgende hovedområder:

- I. Miljørelatert virksomhet, for eksempel opprensning av tapte fiskeredskaper (herunder tapte garn) og beskyttelse av korallrev for å hindre ressursødeleggelse og miljøskadelige virkninger av fisket.
- II. Veiledning og bistand, for blant annet å sikre at reguleringer iverksettes og fiske gjennomføres ut fra hensynet til ressursvennlig og rasjonell beskatning av fiskebestandene.
- III. Utprøving av fiske- og fangstmetoder for regulerings- og kontrollformål, for blant annet å kunne ivareta enkelte næringsrelaterte forvaltningsoppgaver i forhold til utprøving og innføring av ny og mer effektiv teknologi.
- IV. Fiskeforsøk, hvor blant annet formålet kan være å undersøke mulighetene for kommersiell utnyttelse av lite utnyttede arter.

Støtte over ordningen avstemmes mot føringer gitt i Statsbudsjettet og tildelingsbrev for 2020, samt prioriterte utviklingstiltak i henhold til Fiskeritabellen.

2. Budsjett og administrative forhold

Tabell 2.1: *Disponible midler for 2020 (eksklusiv. mva).*

Forskjell i inntektskrav og utgiftsbevilgning	kr	6.500 000
Andel av forskningsavgift for 2020	kr	11.800 000
Sum disponibelt til nye prosjekter i 2020	kr	18.300 000

Prosjekt som gis støtte over ordningen kan gis forskuddsutbetaling i takt med utviklingen i prosjektene. Sluttrapport og sluttregnskap skal som hovedregel foreligge innen 15. desember det året bevilgningene er gitt.

For 2020 fremgår organisering av ordningen av Statsbudsjettet 2020 og Tildelingsbrev til Fiskeridirektoratet. Her fremgår det blant annet at det er knyttet merinntektsfullmakt til denne posten på budsjettet, og at Nærings og fiskeridepartementet med dette delegerer fullmakten til Fiskeridirektoratet. I henhold til dette er Fiskeridirektøren ansvarlig for

bevilgninger foretatt til dette formål. Fiskeridirektoratet vil rapportere ordningens virksomhet til Nærings- og fiskeridepartementet ved de ordinære rapporteringssystemer.

3. Prioriteringer for 2020

Prioriteringer gjøres på bakgrunn av prioriteringer i fiskeritabellen og med hensyn til virksomhetsområdene for ordningen med fiskeforsøk og utviklingstiltak, samt føringer i Tildelingsbrev 2020.

I Tildelingsbrevet for 2020 finner vi følgende avsnitt som er relevant for denne Handlingsplanen: "Fiskeridirektoratet skal i tillegg til sine forvaltnings- og reguleringsoppgaver bidra til utvikling og bruk av mer selektive fiskeredskap, for å unngå utkast og uønsket fiskedødelighet. Samt bidra til utvikling av metoder og teknologi for registrering av ressursuttaket. Det skal også bidras til utvikling og implementering av løsninger som reduserer spøkelsesfiske ved tap av teiner."

Fiskeritabellen fokuserer på eventuelle utfordringer knyttet til arts- eller størrelsesselektivitet, bidødelighet (inkl. uregistrert dødelighet som følge av kontakt med fiskeredskapen), utkast eller uheldige påvirkninger på bunnhabitat. Fiskeritabellen danner grunnlag for prioriteringer av tiltak med sikte på forbedringer av disse utfordringene. Virksomhetsområdet for ordningen har et noe bredere fokus, og det vil derfor kunne være prioriteringer i handlingsplanen som ikke hører inn under fiskeritabellen. Videre følger midlene i handlingsplanen budsjettåret, og Handlingsplan 2020 fastsettes ved årsskiftet 2019/2020. Prioriteringer basert på innholdet i Fiskeritabellen diskuteres på møte med næringen i juni. Fordi disse prosessene foregår på to ulike tidspunkt på året, vil det kunne være ulike prioriteringer i handlingsplanen og Fiskeritabellen.

Tabell 3.1: Oversikt over prosjektene i Handlingsplan 2020 med tilhørende budsjetttramme

Kapittel	Prosjekt	Budsjett	Ansvarlig	Ordningens virkeområde	Referanse til tema i Fiskeritabellen
4.1	Årlig opprenskningstokt	6100000	Gjlan	I	Bidødelighet
4.2	Lokal opprydding	600000	Baar	I	Bidødelighet
4.3	Gjenvinning kasserte linebruk	300000	Olkal	I	Bidødelighet
4.4	Materialvalg i redskap	100000	Baar	I	
4.5	Merking av fiskeredskap og overflatevak.	1100000	Gjlan, Baar	I	Bidødelighet
4.6	Enklere rapportering av tapt redskap	50000	Olkal	I	
4.7	Rømningshull i teiner	750000	Gjlan, Olkal	II	Bidødelighet
4.8	Kunnskapsinnhenting Tana/Porsanger	50000	Dalil	II	Seleksjon og utkast
4.9	Estimere omfang av utkast (drgrad)	600000	Baar	II	Seleksjon og utkast
4.10	Skater og rokker,	200000	Baar	II	

	<i>bedret fangststatistikk</i>				
4.11	<i>Sportsfiske (beste praksis, fang og slipp)</i>	400000	<i>Baar</i>	<i>II</i>	
4.12	<i>Kolmuletrål, tiltak mot sprengning</i>	2500000	<i>Dalil</i>	<i>III</i>	<i>Seleksjon og utkast</i>
4.13	<i>Seleksjon stormasket trål og snurrevad</i>	3600000	<i>Dalil</i>	<i>III</i>	<i>Seleksjon og utkast</i>
4.14	<i>Seleksjonsforsøk krepsetrål</i>	300000	<i>Olkal</i>	<i>III</i>	<i>Seleksjon og utkast</i>
4.15	<i>Seleksjon reker, herunder overlevelse av selektert reke og teinefiske etter reke</i>	1500000	<i>Dalil, Olkal</i>	<i>III</i>	<i>Seleksjon og utkast</i>
4.16	<i>Forvaltningsoppfølging av mesopelagisk fiskeri</i>	100000	<i>Gjlan</i>	<i>IV</i>	<i>Seleksjon og utkast</i>
4.17	<i>Oppfølging av forsøksstillatelser etter §66</i>	50000	<i>Olkal, Baar</i>	<i>IV</i>	
	<i>Sum</i>	18300000			

4. Nærmere om prosjektene i 2020

4.1. Årlig opprenskningstokt, opprenskning av tapte fiskeredskaper på fiskefeltene.

Betydelige mengder garn som er mistet under fiske blir fjernet gjennom det årlige opprenskningstoktet. I tillegg blir det tatt opp betydelige mengder andre redskaper som teiner, liner, snurrevad, not, tauverk, trålvaier, anker og dregger. Erfaring har vist at opprenskning generelt utover fokus på garn også er viktig av hensyn til å fjerne tapte redskaper som representerer en ny fare for ytterligere fastheking med påfølgende tap. Foruten fokus på skjult beskatning av fisk og skalldyr utgjør tapene også en forsøpling av det marine miljøet. De siste årene har forsøpling av havmiljøet hatt en økende oppmerksomhet så vel nasjonalt som internasjonalt.

De siste 6 årene har det årlig blitt tatt opp betydelige mengder under opprenskningstoktene.

År	Garn (stk)	Teiner (stk)	Liner (meter)	Wire (meter)	Tauverk (meter)	Trål/not, (hel/del)	Anker/dregg (stk)	Bøyer/flaggm (stk)
2014	935	50	12000	3600	10000	2	7	4
2015	815	3	20000	3000	4000	5	10	10
2016	770	80	45000	4000	9000	5	13	4
2017	815	147	27000	2000	16400	6	13	25
2018	765	89	29800	3591	11260	11	14	12
2018*		8600			269900			
2019	820	1242	23700	800	56700	6	28	19

*Ekstra ordinært tokt for å fjerne gjenstående snøkrabbeteiner i Barentshavet

For å kunne gjennomføre opprensning etter tapte- og gjenstående kongekrabbeteiner i Finnmark må fiske være stengt av hensyn til tilkomst. For å unngå unødig ulempe for fiskere med flere stengings perioder, så søkes løsninger for å samkjøre Havforskningsinstituttets bestandstokt og opprensningstokt. Det er noe utfordrende å finne gode løsninger på dette, men vi håper at opprydding i 2020 lar seg gjennomføre til en viss grad for kongekrabbeteiner.

Opprensning etter tapte og gjenstående snøkrabbeteiner vil bli vurdert på lik linje med andre redskapsgrupper med hensyn til prioritering. Opprensningen vil ellers bli gjennomført vekselvis mellom fiskebanker kyst-/fjordområder på prioriterte områder med basis i meldinger om tapte fiskeredskap og områder hvor det erfaringsmessig mistes fiskeredskaper. Det kan også bli aktuelt å gjennomføre en begrenset uttesting av gjenfinningssensor innenfor prosjektrammen.

Til opprenskingsoppdraget vil det bli leid et fartøy rigget for å kunne utføre tråling. Fartøyet vil imidlertid bli rigget med egnet sokneutstyr. Det er viktig at fartøyet er tilstrekkelig stort og har en utrustning som minimaliserer tidsavbrudd for værforhold og kan håndtere alt sokneutstyr innenfor HMS hensyn for mannskap og toktpersonell samt god lagerplass. Prosjektet er miljørelatert og bidrar til å redusere skjult beskatning på fisk og skalldyr.

For å øke fiskerens mulighet til å følge med hvor det er blitt ryddet og hva som er fjernet, blir det like etter toktslutt presentert en nettløsning som gir nødvendig oversikt.

Budsjett over ordningen: kr 6.100.000,-

4.2. Lokal opprydding, pilotprosjekt på kystnær redskapsopprensning

Det er kjent at det årlig mistes mye fiskeredskap i både yrkes- og fritidsfiske. Tapt fiskeredskap som står igjen på havbunnen, bidrar til en skjult beskatning av våre marine ressurser og på samme tid forsøples havet. Fiskeridirektoratet har hatt årlige opprensningstokt siden tidlig på 1980-talet, men disse toktene har primært vært rettet mot yrkesfisket på fiskefeltene (ref prosjekt 4.1). Samtidig vet vi at det mistes mye fiskeredskap fra kystnær fiskeriaktivitet i mindre eksponerte områder både fra yrkesfiske, men hovedsakelig fra fritidsfiske. Dette er tapte redskap som det årlige opprensningstoktet ikke omfatter.

Med bakgrunn i dette satte Fiskeridirektoratet i 2019 i gang et pilotprosjekt på kystnær opprensning i Hvaler- og Fredrikstadregionen ved hjelp av sokning og ROV. Dette arbeidet ønskes videreført og videreutvikle gjennom to nye pilotprosjekt. Utvidelsen innebærer to piloter der det ene pilotprosjektet skal teste ut opprensning som tar utgangspunkt i lokasjoner oppgitt av akustisk bunnkartlegging. Bunnkartleggingen er levert av Kongsberg Maritim og samlet inn gjennom Frisk Oslofjord prosjektet. Det andre pilotprosjektet skal være et spisset prosjekt rettet mot tapte krepseteiner på Vestlandet. Til begge pilotprosjektene vil det bli leid inn egnede fartøy rigget for sokning og potensielt bruk av ROV.

Budsjett over ordningen: kr 600.000,-

4.3. Gjenvinning kasserte linebruk

Videreføring av prosjekt fra 2019. Del 2 og 3 av 3

Kasserte lineredskap er et komplekst avfall som er utfordrende å demontere og gjenvinne til nye produkter. Manuell demontering er spesielt ressurskrevende ettersom redskapet består av delkomponenter med integrerte metallfraksjoner og ulike materialkvaliteter.

Bakgrunnen dette prosjektet er et forprosjektet «*Gjenvinning av kasserte linebruk*», som SINTEF gjennomførte på oppdrag for Fiskeridirektoratet våren 2019. Sluttrapporten fra forprosjektet ble presentert under et møte i Bergen den 21.08.2019, der representanter fra SINTEF, Fiskeridirektoratet, Mustad Autoline, Fiskevegn, Mørenot og Norges Fiskarlag deltok. Konklusjon fra møtet var et ønske fra Fiskeridirektoratet om fortsatt samarbeid om å utrede muligheter for å ta hånd om kasserte linebruk.

Målet videre er å utvikle en forretningsmodell for en helhetlig verdikjede der kasserte linebruk samles inn og håndteres i havner og energigjenvinnes ved eksisterende avfallsforbrenningsanlegg. I tillegg er det en målsetting å utarbeide en prosjektskisse med fokus på langsiktige løsninger for avfallshåndtering og / avfallsreduksjon tilknyttet lineredskap. Det forventes at næringen bidrar med midler i prosjektet

Budsjett over ordningen: kr 300.000,-

4.4. Materialvalg i redskap

Marin forsøpling har mye fokus og fiskerinæringen må ta noe av ansvaret. Et av de mest omtalt områdene innen den europeiske fiskerisiden av marin forsøplingsproblematikken er utfordringen knyttet til gjenbruk og til materialgjenvinning. Fiskeredskap består av mange ulike komponenter som kan være svært vanskelig å separere. Dette gjør at utrangert fiskeredskap kan være kostbare å kvitte seg med og det ender ofte opp på deponi, forbrenningsanlegg eller etterlates andre steder. I de tilfellene det leveres til resirkulering er det kun deler av redskapet som går til materialgjenvinning, noe går til gjenbruk og resten ender på deponi eller forbrenning. Felles for disse løsningene er at det krever mye manuelt arbeid og derfor er det kostbart.

Målet er at fiskeredskaper skal gå inn i et kretsløp som kalles «sirkulær økonomi». Dette betyr kort sagt at redskapet ikke kastes etter bruk, men inngår i et kretsløp ved at vi etterstreber gjenbruk, ombruk og materialgjenvinning. Noe av det som nevnes er at fiskeredskaper må lages av færre materialtyper og at de ulike komponentene bør bli lettere å separere. Dette visere seg svært utfordrende i praksis da redskapen skal kunne tåle stor belastning og variert belastning samtidig som det skal fiske godt. For å informere om problemstillingen og drøfte mulige løsninger ønsker Fiskeridirektoratet å invitere til en arbeidsgruppe der fiskere, redskapsprodusenter, renovasjon- og resirkuleringsselskaper og annen ekspertise er representert. Formålet med prosjektet er å sette fokus på problemet og dra i gang en løsningsorientert diskusjon med næringen.

Budsjett over ordningen: kr 100 000,-

4.5. Merking av fiskeredskaper og overflatevak

Merking av selve fiskeredskaperen:

Merking av fiskeredskap har så langt vært hovedsakelig regulert og fokusert mot eieridentitet på overflatevak. Kutting av overflatevak og dermed også eneste eieridentitet er blant hovedårsakene til tap av fiskeredskap, både nasjonalt og internasjonalt. I en tid med fokus på sirkulær økonomi så ser vi at gjenbruk fremstår som stadig viktigere. Størst sjans for gjenbruk vil være når opprinnelig eier identifiseres ved gjenfunnet fiskeredskap. I et slikt perspektiv fremstår merking av selve fiskeredskaperen som svært viktig.

I Norge finnes løsninger for å melde tap av fiskeredskap for både yrkesfiskere og fritidsfiskere. For yrkesfiskere er det påbudt. Erfaring viser at ikke alle tap meldes, fra hverken yrkesfiskere eller fritidsfiskere. Dette kan medføre både spøkelsesfiske og forsøpling av havet. Identitetsmerking av alle fiskeredskaper, med spesiell fokus på faststående fiskeredskaper vil også kunne bidra til at en økt andel melder fra sine tap av fiskeredskap.

Merking av selve fiskeredskaperen er også noe det arbeides med i FAO sammenheng. Island er også godt i gang med dette arbeidet.

På oppdrag fra Fiskeridirektoratet har Sintef utarbeidet en rapport hvor det redegjøres for alle tilgjengelige merkemetoder, både manuelle og elektroniske. Det fremstår relativt tydelig at det forefinnes relevante metoder. Fiskeridirektoratet vil i starten av 2020 drøfte dette med næringen, før det foretas et utvalg for uttesting gjennom 2020. Det er viktig at det i denne prosessen fremkommer spesielt utviklingsmulighetene som ligger i noen av disse metodene. Samtidig så kan det tas hensyn til ulikheter mellom yrkesfiske og fritidsfiske. Uttesting må gjøres i fiske og vil all hovedsak innbefatte funksjonalitet, brukerhåndtering, slitasje og tilpasning til redskapstype.

Passive RFID brikker – eksempel på mulig merking av fiskeredskap.

Det vil være naturlig å se for seg at både uttesting og implementering vil være modulbasert, hvor det differensieres på redskapstyper og eventuelle undergrupper av dem. Sikring av kvalifisert uttesting vil være både tids- og arbeidskrevende.

Merking av overflatevak:

Fiskeridirektoratet er kjent med at det er mange både yrkes- og fritidsfiskere som driver fiske etter sjøkreps. Sammenlignet med andre fiskerier er andelen fritidsfiskere høy. I enkelte områder er det svært høy tetthet av teiner og det er mye redskapskollisjon som fører til ulemper for de som utøver fiske og ikke minst resulterer til redskapstap.

Med bakgrunn i dette ønsker Fiskeridirektoratet å invitere et utvalg personer som driver krepsefiske både kommersielt og på privat basis til å diskutere ulike løsninger for merking av overflate vak i krepsefiske. Målet er å komme opp med en løsning som lettere indikerer posisjon og retning krepseteinerne er satt for å redusere konflikt og tap av krepseteiner.

Budsjett over ordningen til begge disse merkeprosjektene vil være i størrelsesorden 1.1 million kroner.

Budsjett over ordningen: kr 1.100.000,-

4.6. Enklere rapportering av tapt fiskeredskap

I den politiske plattformen «Granavolden- Plattformen» som ble publisert 17.01.2019, er det listet opp punkter Solberg- regjeringen vil fokusere på hva gjelder «Rent og rikt hav» Her står det blant annet: *Videreutvikle ordningen for innmelding av tapte fiskeredskaper og innføre en tydelig merking av fiskeutstyr.*

Dersom en fisker mister sin fiskeredskap, er de pliktig å forsøke å gjenfinne dette. Dersom dette ikke er mulig eller mislykkes skal tapet rapporteres. Dette gjøres ved å kontakte og rapportere til Kystvaktsentralen.

En enklere rapporteringsløsning for tapte fiskeredskaper, impliserer flere aktører. Uformell kontakt har så langt ikke gitt resultat og en ser et klart behov for at alle relevante parter møtes for å diskutere status, muligheter og begrensninger. Slik vi ser det, vil dette kreve noe tid, og gjøres best gjennom en workshop. Relevante aktører er foruten Fiskeridirektoratet, Barentswatch, Kystverket, Forsvaret/Kystvakten, Sintef og fiskerinæringen/FHF. Det er naturlig å avholde workshopen i Tromsø

Utgifter forventes tilknyttet; Leie av lokale med mer, samt reise for deltagere fra Fiskeridirektoratet.

Budsjett over ordningen: kr 50.000,-

4.7. Rømningshull i teiner, utvikle og teste løsninger med «rømningshull» for å gjøre teiner «ufiskbare» etter tap.

Det fremkommer stadig ny kunnskap som viser at mengden av teiner som blir mistet eller på annen måte blir stående igjen i havet er høyere enn hva vi tidligere trodde for både fritidsfiske og kommersielt fiske. I tillegg er det kommet til relativt nye teinefiskerier (leppefiske og snøkrabbe). Dette er fiskerier hvor det benyttes et høyt antall teiner i selve fiske.

Nyere kunnskap viser også teiner som fangstredskap bidrar i sterkere grad til spøkelsesfiske enn hva som tidligere ble antatt. Teiner som konstruksjon er mindre nedbrytbar og holder beholder «fellekonseptet» lenger, selv uten agn. Hvor mye av skalldyr og fiske som årlig drepes ned i spøkelsesfiske med teiner er det ikke mulig å tallfeste.

I sum er denne kunnskapen en pådriver for å implementere løsninger som gjør teiner ufiskbare etter en tid i sjøen. Det søkes å finne en løsning som ikke medfører betydelig merarbeid for fisker, balansert mot varighet før teinen er ufiskbar gjennom rømningshull. Det finnes naturligvis flere ulike løsninger for å gjøre teinen ufiskbar. I denne prosessen har det vært viktig å ta hensyn til; kunne implementere løsning i eksisterende teiner, lav kostnad, funksjonell i bruk, lite og enkelt monteringsarbeid samt ikke bidra til ytterligere forsøpling.

I 2018 ble det innført krav til rømningshull i teiner under fiske etter hummer. Dette ble fulgt av tilsvarende krav for teiner i fiske etter taskekrabbe for fritidsfiskere i 2019. Det arbeides målrettet for å innføre dette i flere teinefiskerier. Det er naturlig å hente ut synergier i dette arbeidet, hvert fiske har sin særegenhet som krever tilfredsstillende uttesting blant kommersielle aktører før dette er klart. Dette er i første rekke tidkrevende og gjøres med Havforskningsinstituttet som ansvarlig. Det er opprette referansegruppe med representanter fra Norges Fiskarlag, Kystfiskarlaget og fritidsfiskere.

Det har pågått uttesting i flere fiskerier gjennom 2019 og noen av disse forventes avsluttes, som arbeidet med leppefiske teiner og fisketeiner. For snøkrabbe er forholdet noe annerledes. Canada har også et fiske etter snøkrabbe med relativt lik teinetype. Fiskeridirektoratet har bedt Havforskningsinstituttet om å vurdere hvorvidt det er mulig å anvende det regelverket som Canada har innført for krav til bruk av nedbrytbar tråd som rømningshull i fiske etter snøkrabbe. På et faglig grunnlag frarådes dette av Havforskningsinstituttet, spesielt av hensyn til stor ulikhet på sesongvarighet samt antall teiner som håndteres av hvert enkelt aktør. Således må det utvikles og testes løsninger som er tilpasset det norske fiskeriet.

Status for videre arbeid i samarbeid med Havforskningsinstituttet er som følger:

- Taskekrabbe – sammenfatte testresultat, drøfte i ref. gruppe med faglig råd til forvaltningstiltak
- Kongekrabbe – fremstår med svakt uttestingsgrunnlag, kan være behov for mer erfaring før implementering
- Sjøkreps - sammenfatte testresultat, drøfte i ref. gruppe med faglig råd til forvaltningstiltak
- Snøkrabbe – utvikle og teste løsning tilpasset norske forhold

Arbeidet med snøkrabbeteiner fremstår her som det ressurs- og kostnadskrevende elementet i 2020.

Budsjett over ordningen:

kr 750.000,-

4.8. Kunnskapsinnhenting Tana/Porsanger

Dette prosjektet er et samarbeid med HI, og har gått over noe tid. HI har drevet kunnskapsinnhenting og skal ferdigstille en rapport i 2020. Vi har tidligere gjennomført

innspillsmøter i området for å få lokale innspill. Kvænangen inngår som en referansefjord i prosjektet. Vi forventer lite utgifter på dette prosjektet i 2020.

Budsjett over ordningen: kr 50.000,-

4.9. Estimere omfanget av utkast, doktorgradsprosjekt med mål om å kartlegge og kvantifisere urapportert ikke-landet fangst av kommersielle og ikke- kommersielle arter i norske fiskerier.

Urapportert ikke-landet fangst i norske fiskerier er på grunn av utkastforbudet for de fleste arter liten i forhold til mange andre land som tillater utkast. Ikke-rapportert og til dels ulovlig utkast kan imidlertid være vanskeligere å kvantifisere enn lovlig utkast. Norge som stor fiskerinasjon blir med jevne mellomrom utfordret til å kvantifisere og dokumentere mengdene som kastes ut død eller døende, og som ikke rapporteres. Dette har betydning for bestandsberegninger, miljømerking av fiskeriene og krav fra land som importerer sjømat fra Norge, og for å dokumentere potensialet for fremtidig utnyttelse av pt ubenyttede ressurser.

For å sikre fremdrift i arbeidet og publisering av etterspurt dokumentasjon så har Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet avtalt å delfinansiere kostnadene ved å engasjere en stipendiat over en 4-års periode (t.o.m. 2021, inkl. et år pliktarbeid fordelt mellom Fdir og HI) ansatt ved Havforskningsinstituttet. Årlig samlet kostnad er ca. kr 1.200.000. Havforskningsinstituttet vil bidra med halvparten, kr 600.000, og den andre halvparten dekkes over Ordningen. Fdir og HI deltar i prosjektet med egne veiledere.

Budsjett over ordningen: kr 600.000,-

4.10. Skater og rokker, formidlingsprosjekt for å forbedre fangststatistikken

Norske fartøy lander 500-1000 tonn skater årlig, men rapporterer vanligvis verken hvilke arter som blir fanget, hvor stor del av skatefangsten som blir landet, eller artssammensetningen av landet skatefangst. Fiskefartøy og fiskemottak er ikke forpliktet til å rapportere skatelandinger på art, og mer enn 98% av de norske landingene av skater er rapportert i samlegruppen "skater og rokker". Basert på opplæring i artskunnskap og fangstrapportering fra Havforskningsinstituttets Referanseflåte lyktes de i 2015 å identifisere mye av skatefangsten til art, og redusere den uidentifiserte samlegruppen til 45%. En ytterligere reduksjon av denne andelen bør imidlertid være oppnåelig ved ytterligere opplæring av personell i Referanseflåten.

Det er spesielt uheldig at Norge ikke kan identifisere/dokumentere hvilke skate- og rokkearter som det fiskes på i internasjonalt farvann, både av hensyn til marked og internasjonale avtaler, samt miljømerking av fiskerier.

Prosjektet vil være med å finansiere workshop for opplæring av rederier/båter som fisker med line og får rokker og skater som bifangst, fiskesalgslag, fiskemottak og andre aktører som har interesse og nytte av å lære mer om skater og rokker. Passende informasjonsmateriell vil bli utviklet, trykket og distribuert til den norske fiskeflåte og mottaksanlegg generelt.

Det er foreslått å sette av 130 000 til utføring av opplæringsvirksomhet gjennom møter, seminar eller lignende og 70 000 til å trykke opp aktuelt informasjonsmateriell.

Budsjett over ordningen: kr 200.000,-

4.11. Sportsfiske (beste praksis fang og slipp), formidlingsprosjekt for å redusere dødelighet.

I Norge er det mange sportsfiskere som praktiserer «fang og slipp». For yrkes- og fritidsfiskere er det i noen sammenhenger krav om gjenutsetting av levedyktig fisk.

Det er stor usikkerhet knyttet til overlevelsen ved fang og slipp, men Havforskningsinstituttet har gjennomført flere forskningsprosjekter på området. I den forbindelse er det gjort erfaringer med håndtering av fisken under fang og slipp, og hvilke behandling som fører til høyest overlevelse. Dette ønsker Fiskeridirektoratet i samarbeid med Havforskningsinstituttet å formidle gjennom en eller flere korte filmer. Støtten over ordningen skal dekke utgiftene knyttet til produksjon av slike filmer.

Budsjett over ordningen: kr 400.000,-

4.12. Kolmuletrål, tiltak mot sprengning av redskap

Prosjektet fokuserer på å utarbeide mekanismer for å redusere faren for sprengning av trålposer i fisket etter kolmule.

Fisket etter kolmule med norske fartøy foregår i all hovedsak med pelagisk trål og i størst grad i havområdene vest av Irland og videre opp i Færøysk sone.

Fiskeposen utsettes ofte for stor belastning som følge av store fangster. Den største belastningen inntreffer når posen er full når den kommer opp til havoverflaten. Årsaken til dette er de store trykkendringene som gjør at fisken får luft i svømmeblæren og volumet av fisk i fiskeposen øker og krever mere plass i fiskeposen. Er det da for lite plass til å kunne kompensere for volumøkningen så kan fiskeposen sprekke (sprenges). Konsekvensen av dette er tap av fangst og ødelagt fiskepose.

Prosjektet startet opp i 2018 med møter med næringen om problemstillingene i dette fiskeriet. Havforskningsinstituttet har det faglige ansvaret for prosjektet. I 2019 ble det fulgt opp med praktiske fiskeforsøk og logging av trålposer i fiske ved hjelp av sensorer som ble montert på trålen til seks kolmuletrålere.

Det planlegges å gjennomføre et fullskala forsøk i 2019 på innleid fartøy. På grunn av prosjektets kompleksitet må det påregnes at forsøkene må gå over flere år. Resultatene fra forsøkene vil være viktige bidrag for om mulig å kunne treffe avbøtende tiltak for å begrense muligheten for sprengning av trålposer.

Utviklingsseksjonen vil bidra med personell og praktisk kompetanse inn i prosjektet.

Utviklingsseksjonen har fått avsatt 1000 tonn kolmule til forsøkene i 2020 for å kunne få gjennomført tilfredsstillende forsøk. Inntekt av kvotene skal gå tilbake til staten.

Det er behov for penger til fartøyleie, toktgodtgjørelse, reise m.v. Fartøyleie regnes til minimum kr. 150.000,- pr. døgn

Budsjett over ordningen: inntil kr 2 500.000,-

4.13. Seleksjon stormasket trål og snurrevad

Seleksjon i trål:

Seleksjonsinnretninger i stormasket trål kom inn i reguleringene fra 01.01.1997 med sorteringsristsystemet Sort-X (norsk ristsystem som kan benyttes i alle typer stormasket trål), og Sort-V (tilpasset russisk firepanels trål). Begge ristsystemene ble produsert i stål. Senere ble det laget en norsk variant av Sort-V rista som ble kalt Enkeltrist, og den siste varianten som ble utviklet var «flexiristen» som er produsert i plast og gummi. Stålristene som først ble tatt i bruk var tunge å håndtere, fiskerne hevdet de var en sikkerhetsrisiko å bruke for mannskapet som jobbet på dekk under hiving av trålen, spesielt i dårlig vær. Det ble således i startfasen besluttet at en ikke behøvde å bruke disse ristsystemene når været var så dårlig at Kystvakten ikke kunne borde for inspeksjon, det ville si ca. liten kuling. Rundt år 2000 utarbeidet en student ved Fiskerihøgskolen i Tromsø et ristsystem i plast med gummi tverrband, ristene ble ferdig utviklet ved Sintef i Trondheim og fikk benevnelsen «flexirist». Resultatene fra forsøkene med dette ristsystemet viste gode resultater som var på linje med resultatene fra stålristene. Bestandssituasjonen for de viktigste bunnfiskartene var på et mye lavere nivå den gang ristsystemene ble utviklet enn hva tilfellet er per dato.

Tilbakemeldingene fra næringen, Sjøtjenesten og våre forskningsmiljøer nå er at flexiristsystemet ikke fungerer tilfredsstillende. Dette kan blant annet forklares med for dårlig seleksjonskapasitet i forhold til fangstmengde. En annen problemstilling er at ristseksjonen er for trang slik at fisken samles opp foran ristene ved for store fangstmengder. Dette vil føre til begrenset seleksjonsevne og fare for «sprenging» av ristsystemet.

Fiskeridirektoratet vil i samarbeid med Havforskningsinstituttet og evt. andre gjennomføre praktiske fiskeforsøk med forbedret seleksjonsløsning.

Det er behov for penger til fartøyleie, innkjøp av utstyr, reise og toktgodtgjørelse. Fartøyleie alene stipuleres til minimum kr. 200.000,- pr. døgn.

Seleksjon i snurrevad:

I begynnelsen på 2000-tallet ble det prøvd ut sorteringsrister i snurrevad. Som følge av håndteringsproblemer om bord i fartøyene under forsøkene ble det besluttet å ikke gå videre med det konseptet. Havforskningsinstituttet utviklet en fiskepose laget i knuteløst flettet lin med kvadratiske masker, som en alternativ seleksjonsløsning. Denne kvadratmaskeposen ble senere påbudt brukt i den østlige delen av Barentshavet. Fra 1. januar 2019 ble påbudet om bruk av kvadratmaskepose utvidet til å gjelde alle områder nord for N 64°.

Tilbakemeldingen fra flere hold er at det i enkelte situasjoner foregår mye av seleksjonen i posen etter av sekken er kommet opp til havoverflaten. Med den konsekvens at det flyter fisk ut gjennom maskene. Årsaken til dette kan være flere, men en sannsynlig grunn er at det manipuleres med redskapet slik at fisken ikke kommer bak i seleksjonssekken før redskapet er i havflaten. Dette gjelder spesielt i fiske etter hyse. Problemstillingen er diskutert i møter i 2019 med snurrevadmøringen.

Fiskeridirektoratet vil i samarbeid med FHF og Havforskningsinstituttet bidra til å få gjort noe med denne problemstillingen i 2020, for om mulig å finne frem til løsninger som kan forbedre seleksjonen.

Utviklingsseksjonen vil be om at det avsettes midler til dette prosjektet for 2020 i form av penger til deltakelse på tokt, utstyr, reise m.v.

Fangstbegrensning i snurrevad:

Det planlegges å sende ut på høring påbud om bruk av fangstbegrensning i fiske med snurrevad. Etter en del møtevirksomhet med snurrevadmøringen om seleksjon- og fangstbegrensning så har spørsmålet om å gjøre noen justeringer på fiskelåsen i fangstbegrensningssystemet for bedre funksjonalitet blitt diskutert. Det dreier seg kun om relativt små endringer, men før en foreslår disse endringene i gjeldende forskrift ønsker vi å teste det ut i praktisk fiskeri i løpet av vinteren 2020 på kysten av Nord-Norge.

For å gjennomføre disse forsøkene trenger vi i hovedsak finansiering til å dekke inn for reise, toktgodtgjørelse og opphold i tillegg kommer eventuell dekning av utgifter fartøyet må ha for å dekke inn eventuelle ekstrautgifter ved å ha om bord 2 mann ekstra.

Hva vet vi om effekten av at fisk selekteres i fiskeredskaper?

Etter å ha hatt møter med trålnæringen om seleksjon i stormasket trål så kom spørsmålet opp om overlevelse av fiske som blir selektert gjennom rist og masker. Noen i næringen hevder at de opplever at i områder med stor fiskeriaktivitet ser at fisken er utmattet etter å ha blitt selektert flere ganger gjennom rist og masker.

Det finnes en del resultater fra praktiske fiskeforsøk som går på dette med overlevelse av selektert fisk. Dette er arbeid som er gjennomført av forskjellige forskningsinstitusjoner ved Nordøst-Atlanteren. Resultatene er ikke godt synliggjort for offentligheten slik det er i dag. Prosjektet må ha som mål å sammenstille resultatene fra de forsøkene som er gjort. Noe av dette er allerede gjennomført i regi av en doktorgradsavhandling.

Budsjett over ordningen: inntil kr 3 600.000,-

4.14. Seleksjon i krepsetrål

Arbeidet med mer bruk av selektive fiskeredskap har hatt høy prioritet i Norge i flere år, og spesielt har områdene Nordsjøen og Skagerrak vært prioritert de siste årene for å sikre

et bedre beskatningsmønster for bunnfisk og skalldyr. Flere bunnfiskarter har vært i en dårlig forfatning de senere årene, spesielt gjelder dette for kysttorsk og nordsjøtorsk.

Utvikling av effektive og funksjonelle sorteringsristkonsept, eller andre selektive løsninger har vært en sentral del i arbeidet med en bedre forvaltning av bunnfiskbestandene i Nordsjøen og Skagerrak. Spesielt i Danmark er det utført flere redskapsforsøk med tanke på en forbedret seleksjon i blandingsfisket med trål. I Norge er det i hovedsak sorteringsristsystem i fisket med småmasket trål etter artene øyepål og kolmule som er utviklet og tatt i bruk i Nordsjøen. For Nordsjøen og Skagerrak er det i tillegg utført flere forsøk med bruk av sorteringsrist (Trygg ristkonseptet) i rekefisket.

I Danmark og Sverige er fisket etter sjøkreps med bruk av trål MSC sertifisert. Denne sertifiseringen ble i disse landene sett på som en nødvendighet i forhold til fri markedsadgang for salg av sjøkreps. Utfordringen med å finne frem til funksjonelle seleksjonsmetoder i fiske etter sjøkreps med trål er at fangstene i dette fisket i hovedsak fremstår som et blandingsfiske av fisk og skalldyr.

I Norge er det kun i Skagerrak det er tillatt å benytte krepsetrål i fisket etter sjøkreps, så vel innenfor som utenfor 4 nautiske mil av grunnlinjene. Tekniske regler tilsier ulike alternativer i forhold til minste tillatte maskevidde i deler av trålen, jfr. Utøvelsesforskriftens § 3 punkt 2, 4, 5 og § 5 siste ledd. I Nordsjøen tas sjøkreps kun som bifangst i trålfiske etter andre arter, slik som blant annet i blandingsfisket med trål etter ulike hvitfiskarter. Foruten om dette fiskes sjøkreps med teiner i de kystnære områdene. Ved bruk av trål etter sjøkreps benyttes i hovedsak tråler med lavere maskevidde enn for bruk av stormasket trål (120 mm). Problemstillingen er rettet mot innblanding av andre arter, da dette fisket regnes som et blandingsfiske (ulike typer fisk og skalldyr). Med tanke på den bestandssituasjonen en per tiden har for kysttorsk i sør og for nordsjøtorsk er det viktig å finne frem til løsninger som sikrer at trålfiske etter sjøkreps fortsatt kan foregå, men da med et sterkt redusert innslag av torsk i fangstene.

Prosjektet startet opp i 2019, og er lagt opp som et samarbeidsprosjekt med næringen. Næringen selv har ytret ønske om å finne frem til løsninger som reduserer innblandingen av blant annet torsk i fangstene etter sjøkreps. I 2019 er det foretatt møter med næringen, redskapsleverandører, redskapsforskere og forvaltning. Her ble det blant annet innhentet faglig kompetanse fra DTU Aqua som anses å ha utført de fleste forsøkene i trålfisket etter sjøkreps frem til nå. Det er også utført tester av ulike løsninger i flumetanken i Hirtshals. Basert på dette ble det bestemt at en fisker fra Hvaler i første omgang skulle teste ut et seleksjonssystem som består av en kombinasjonsløsning med bruk av rist og kvadratmaskeseksjon. Fiskeren hadde selv gått til innkjøp av slikt utstyr som er produsert og testet ut i Sverige. Midler fra ordningen har delfinansiert dette utstyret, samt betalt leie av flumetanken i Hirtshals for testing av utstyr og noe reiseutgifter. Det er ikke gitt fartøyleie i 2019 for dette prosjektet, da fiskeren selv insisterte på å teste ut utstyret for egen regning i første omgang.

For 2020 legges det opp til at prosjektet videreføres i nært samarbeid med næringen. Støtte over ordningen kan være fartøyleie, dekke utgifter til eventuell leie av flumetanken i Hirtshals, reise- og toktutgifter, og eventuelle utgifter til innkjøp og frakt av utstyr.

Budsjett over ordningen: kr 300.000,-

4.15. Reker 2020:

Overlevelsesforsøk reke-trål:

Dette prosjektet blir satt i verk for å vurdere overlevelsen av dypvannsreker som blir selektert ut i ordinær reke-trål.

Møreforskning gjorde i 2018 lignende forsøk. «Overlevelse av reker etter seleksjon i reke-trål» Forsøkene ble gjennomført i forbindelse med prosjektet «optimalisering av trålfangst etter reker 2017-19» Til forsøkene brukte Møreforskning fartøyet Johan Ruud. Disse forsøkene ble gjennomført i Troms, nærmere bestemt på Svartnes feltet i Balsfjorden, med de sjøtemperaturene som er i sjøen i det området. Resultatene fra disse forsøkene viste god overlevelse på reker som ble selektert.

Når en nå forflytter seg til Nordsjøen og Skagerrak, så forventer en helt andre temperaturer i vannet, noe som kan få følger for omfanget av reker som overlever.

Forsøket vil gjennomføres som et samarbeid med en egnet forskningsinstitusjon. Det være seg Møreforskning eller Havforskningsinstituttet.

Fangst av reker i teiner:

Tråling etter reker er den tradisjonelle fangstmetoden for fangst av reker, men de siste årene har også teinefangst av reker blitt et tema som bør tas til vurdering.

Dette er en fangstmetode som har utviklet seg i den innerste delen av Porsangerfjorden med til dels gode resultater. For å få mest mulig kunnskap om effekten av bruk av teiner etter reker, ønsker vi å delta om bord på en eller flere av disse båtene som skal fiske reker med teiner. Dette for å observere og lære mer om dette fiskeriet.

Utgifter forventes måtte dekke reise og toktgodtgjørelse for personell på utviklingsseksjonen.

Budsjett over ordningen: kr 1 500.000,-

4.16. Forvaltningsoppfølging av mesopelagisk fiskeri.

Gjennom 2019 er det blitt landet flere tusen tonn med meso pelagisk fisk. Dette er fisket i Nordsjøen. For å kunne gjennomføre et slikt prøvofiske, så var det helt avgjørende med rask og effektiv kunnskapsinnhenting for kunne vurdere tillatelser, begrensninger både hensyn til redskap, områder og fangstsammensetning. Det er også blitt foretatt leting og kartlegging i Norskehavet (NØS), men dette fremstår så langt som mindre krevende i sammenheng med tillatelser.

På nyåret vil det bli avholdt et møte mellom forvaltning, næring og forskning, med henblikk på oppsummering av 2019, og aktivitet for 2020. Etter det vi erfarer så langt vil det fra næringens side være ønsket med økt innsats i Nordsjøen for 2020. Nordsjøen er en komplisert område for denne type fiskeri av hensyn til omkringliggende fiskerier av kvoteregulerte arter samt den lave maskevidden som kreves for å kunne utøve fiske på slike arter. Det arbeides på en måte som innhenter kunnskap gjennom 4 hoved akser:

1. Kartlegging/ områder
2. Redskapsutvikling
3. Fangsthåndtering/ utvikling
4. Erfaring med landinger/ rapportering

Forvaltningens grunnlag til å sette presise og riktige vilkår i slike tillatelse har vært utfordrende. På den ene siden skal det tas hensyn ta aktørens frihet for å drive FoU i et slikt nytt fiskeri og på den andre siden forvaltnings hensyn til en forsvarlig gjennomføring og rapportering. For at dette skal bli definert på en best mulig måte er viktig at Fiskeridirektoratet deltar for prøvetaking og vurderer dette i relasjon både fangsthåndtering og redskapsutvikling.

På kort sikt er det er næringen selv som vil komme til å forestå en høy andel av FoU med hensyn på kartlegging, fangstredskap/ metode, fangsthåndtering. For at forvaltningen skal kunne sette riktige og presise vilkår knyttet til eventuell rammer for utforming av redskap, innblanding av uønskede arter, prøvetaking etc. så er det svært viktig at vi er tilstede og tilegner oss kunnskap om utviklingen og hvordan eventuelle vilkår kan og bør settes. Spesielt for Nordsjøen.

Med hensyn på fiske i internasjonale områder så har erfaring vist at det svært viktig å etablere gode rutiner for registrering av viktig informasjon i oppstarten av fiske ellers kan dette lett gå tapt. Å etablere gode rutiner på dette viser også en «norsk ansvarlighet» i utviklingen av fiskerier på uregulerte bestander.

Budsjett over ordningen: kr 100.000,-

4.17. Oppfølging av forsøksstillatelse etter §66

I Norge er det et sammensatt regelverk som i noen tilfeller kan vanskeliggjøre uttesting av nytt og modifisert fiskeredskap. Derfor forekommer det årlig søknader til Fiskeridirektoratet om å utføre praktiske redskapsforsøk med ny fangstteknologi. Fiskeridirektoratet kan med hjemmel i havressursloven § 66 gi dispensasjon fra de fleste forbud som hindrer uttestingen av slik teknologi. Når slike dispensasjoner gis er det viktig at forsøksfisket blir fulgt opp og vurdert. Derfor foreslår Fiskeridirektoratet å sette av penger til oppfølging gjennom observatør og systematisere under dispensasjoner gitt med hjemmel i havressursloven §66.

Budsjett over ordningen: kr 50.000,-

FISKERIDIREKTORATET

Telefon: 55 23 80 00

E-post: postmottak@fiskedir.no

Internett: www.fiskeridir.no

Livet i havet - vårt felles ansvar